

SZÉKELY HIRLAP

politikai s vegyestartalmu közlöny.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

TELEKI-KÖNYVTÁR.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beiktatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetés közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz.,
és J. Haasensteln és Vogler Bécsben (Neu-Markt 14. sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton reggel

NAGY FÉLIVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 ft.
Félévre 2 ..

A középtanodai oktatásról szóló törvényjavaslathoz.

I.

A napokban szerencsénk vala Erdély egyik baloldali képviselőjével egy kedélyes társaságban találkozhatni. Elismerjük, miszerint a képviselő ur mivel, derék uri ember, értelmes gazda és jó hazafi, ki hazaszeretétét annak idején tetteiben is fölmutatá! de azért engedjen meg nekünk, ha politikai elveivel nem érthetünk egyet — nem különösen ez alkalommal nyilvánított azon nézetével, hogy az országgyűlés teendői között az ünnepek utáni ülészek alatt egy sem bir akkora fontossággal, és horderővel, mint a megyerendezés kérdése, mert merőben e kérdés megoldásától függene hazánk jövő sorsa: létele vagy halála.

Mi e nézettel szemben kételyeinket és szerény ellenészrevételeinket, akkor is, azonnal megtettük, s megteesszük most is. Kétségbe nem vonjuk ugyan a megyerendezés kérdésének fontosságát sem horderőjét; de ha már arról van szó, mivel menthető meg ez a szegény — valóban sokat szenvedett nemzet: akkor a megyerendezés kérdése a legelső sorba semmi esetre sem eshetik. Azt hisszük, minden józan gondolkodású ember egyetért velünk abban, miszerint a nevelés- és oktatásügy kérdése e tekintetben jóval fontosabb és nagyobb horderőjű, mint a megyerendezés. Elmultak azon idők, midőn egy nemzet sorsát a megyeházák ablakából protestatiókkal leheté intézni. Ma, midőn a közlekedési eszközök szaporodtával s az utazhatás könnyülésével e haza sebzett testrészei, gyöngeségei mind jobban föltáruznak ellenségeink és a mivel világ szemei előtt: ma már használhatlanok — legalább felettébb kevés sikerrel használhatók a régi fegyvernemek és védművek. Ma csak jól rendezett, anyagilag kellően ellátott tanodák, jó néptanítók és jó tanárok lehetnek szilárd támaszai és erősségei egy nemzetnek.

Igen, mi a nevelés- és oktatásügy rendezését a megyerendezésénél fontosabb-

nak, sőt mindenekfelett fontosnak — életkérdésnek tartjuk. Minden lépést, melyet a nemzet a nevelésügy javítására tesz, kiszámíthatlan jó eredmény kísér; s minden percz, melyet tétlenül hagyunk elröppenni, pótolhatlan vesztetég, s talán hosszú-hosszú bánkodás kiserü forrása lesz. Ezért kísértük s kíséjük kiváló figyelemmel közoktatásügyi miniszterünk intézkedéseit.

A közoktatásügyi miniszter legelső — általános érdekű műve a népnevelési törvényjavaslat, melylyel nevelésügyünk alapját akarta megvetni; s ha az országgyűlés úgy, a mint az benyújtva vala, elfogadja: bizonyára szilárd alapot vet, s egyetemes mivelődésünk csak pár évtized multán is érezhető lesz vala. Emlékezhettek azonban olvasóink, mennyire kiforgatott e javaslat nem csak alakjából, hanem eredeti szelleméből is a különböző vallásfelekezetek önkormányzati féltékenysége, bizalmatlansága miatt. Nem is csoda tehát, ha a népnevelési ügy élére állított tanfelügyelők fáradozásait kellő siker nem koszorúzza, s ha — mondjuk ki nyíltan — egyenes lendületet ez intézménytől épen nem várhatunk.

Nem örömet tesszük ugyan — mert fáj — e vallomást; de azért nem esügedünk. Oktatásügyi miniszterünk ügyszere, s derék tanfelügyelőink buzgósága így is tagadhatlanul csak lendít valamit, megtermi a maga gyümölcsét, ha nem is oly gyorsan és bővségben, mint különben. Másfelől, mi teljesen meg vagyunk győződve afelől, hogy népnevelés, bármily fontos is, korántsem vág annyira a nemzet életébe, mint a középtanodai gymnasialis és realis oktatás. Jó középtanodák helyre ütök és kipótolják a hiányos népiskolák mulasztásait is. Aztán egy nemzet értelmi ereje merőben a középtanodai oktatáson bárirozódik.

E meggyőződésben örömmel vettük kezünkbe a középtanodai oktatásról szóló új t.javaslatot, mely valószínűleg még ez ülésszak alatt tárgyalás alá került. E t.javaslatot figyelemmel átolvastuk: az egész egy jól átgondolt terv szerint készült, s csaknem művészi alakot öntött összhangzó munka; intentiója nemes, szabadelvű. —

Mindamellet is a kivihetőség és czélszerűség szempontjából lényeges ellenvetések tehetők. Mi előtt azonban észrevételeinket papírra vetetnők, czélszerűnek látjuk előbb magát a t.javaslatot ismertetni, legalább főbb körvonalaiban.

A t.javaslat 6 fejezetből áll. Az I-ső fejezet legelőször is a középtanodák (u. m. al- felgymnasiumok és lyceumok; al- és felreal iskolák) és a középtanodákhoz kapcsolható szakiskolák (ipar- és kereskedelmi iskolák) feladatát határozza meg. Aztán kimondja, hogy a középtanodák, vagy nyilvánosak, vagy magánosak; s nyilvános középtanodákat a törvény által megszabott módon állíthatnak, és tarthatnak fenn: maga az állam, a hitfelekezetek, megyék, községek, e végre alakult társulatok és egyesek.

A II. fejezet az állam által állított és fenntartott középtanodákról szól. A közoktatásügyi miniszternek joga és tiszte az ország különböző vidékein mivelődési érdekek által igényelt középtanodai tanintézeteket állítani, olyformán, hogy mintha 200 ezer lakásra legalább is egy algymnasium és egy alreal iskola, — 400 ezer lakásra egy felgymnasium és egy felreal iskola, — és egy millió lakásra legalább egy lyceum essék, beleszámítva a nem állami nyilvános középtanodákat is. Az állam által állított középtanodák hitfelekezet nélküli, közös, országos tanintézetek, s mint ilyenek a közoktatásügyi miniszterium kormányhatósága alatt állanak, úgy a berendezés, mint igazgatás tekintetében. Minden tanár államnyugdíjra jogosított hivatalnoknak tekintetik. Az évi szorgalmi idő 10 hónap. S minden középtanodában évenként egyszer, a tanév végeztével, nyilvános vizsgák tartatnak. A tantárgyak részint kötelezettek, melyeket minden tanuló tartozik hallgatni, részint rendesen tanítottak, csak az önként ajánlkozók hallgatnak.

A teljes gymnasium 6 osztályból és 6 évi tanfolyamból áll; s két részre al- és felgymnasiumra különül. A 4 alsó osztály képezi az algymnasiumot: célja egytelől a főgymnasiumi, másfelől a realismereteket igénylő tanpályákra készíteni

elő a növendékeket. Minden algymnasium mellé még egy két évi előkészítő tanfolyam állittatik föl. A főgymnasiumi tanfolyam 2 évig tart, s különös feladata a felsőbb lyceumi tanulmányokra előkészíteni a növendékeket. Felgymnasium algymnasiumtól különváltan is állítható a helyi szükségek és érdekek szerint.

A teljes realiskola a 7 osztályból áll, s hét évi tanfolyamra terjed; ez is két részre, 4 osztályu al- és 3 osztályu felreál iskolára különül. Az oktatásügyi miniszter az alreál iskolák mellé is két évi előkészítő tanfolyamot állít.

A középtanodai oktatás legfelső köre a lyceum, melynek feladatata egyfelől általános tudományos műveltséget nyújtani, másfelől az egyetemi és műegyetemi tudományos szakpályákra előkészíteni. A lyceum 3 osztályból s ugyanannyi évi tanfolyamból áll.

A közoktatásügyi miniszter azonban felhatalmaztatik arra, hogy míg a 3 évi tanfolyammal bíró teljes lyceumok kellő számmal felállíthatók lesznek, némely gymnasiumok fölé egyelőre csak 2 évi lyceális tanfolyamot állítson föl. A csupán 2 évi lyceális tanfolyamot végzett tanulók azonban mielőtt egyetembe, vagy akadémiába fölvetetnének, az illető főtanodánál egy e végre állítandó egy évi előkészítő tanfolyamot is kötelesek elvégezni.

A III. fejezet a nem állami nyilvános középtanodákról szól. Az ilyen tanodák a törvény pontjaiban kijelölt módon alapítva, úgy a vagyonkezelés, mint az igazgatás és szervezés tekintetében az alapító felekezet, község vagy társulat alatt állanak. A törvényben kijelölt fontosb feltételek következők. Az évi szorgalom idő legalább 9 hónap. A nem állami 4 osztályu algimnasiumban a tanfolyam legalább 4 év, s legkevesebb 5 tanár működik. A hat osztályu teljes főgymnasiumban a tanfolyam legalább 6 év, s legkevesebb 8 tanár tanít. Hasonló feltételek kívántatnak az al- és felreál iskolákra nézve is. A lyceumban a tanfolyam legalább 2 év, s legkevesebb 5 tanár működik. — Minden nem állami nyilvános tanintézet azonban az államhatóság felügyelete alatt áll. S a közoktatásügyi miniszter e jogból kifolyólag időnkint megvizsgáltathatja a tanrendszert és a tanítás menetét, s felügyel arra, hogy az iskolai vagyon a rendelt célra fordíttassék. Ha valamely tanoda a törvényben kijelölt feltételeknek s izbeni megintetés után sem tenne eleget, a közoktatásügyi miniszter bezárathatja, mindaddig, míg a törvény kívánalmainak elég nem lesz téve.

A IV. fejezet a nem állami nyilvános középtanodáknak az állam alatti segélyeztetéséről s a segélyezés feltételeiről, az V. fejezet a magán tanintézetekről, —

végre a VI. fejezet a középtanodai tanfelügyelők hatásköréről és kötelességeikről szól.

— x.

Düriüczkölő.

A forradalom utáni két évtized a többek közt arról nevezetes, hogy alatta hangzatos mondások keletkeztek, melyek utóbb teljes devalvációt szenvedtek. A forradalom alatt a bécsi reakció a „nemzetiségek egyenjogúsítása“ hangzatos mondásával akarta a különböző nemzetiségek szeméit betapasztani. A forradalom után e nagy mondás a nemzetiségek egyenjarmosításává devalválódott. Az ötvenes évek végén egy vitéz szász atyafi (ily vakmerő vitéz a nagy Hermann óta nem született a szász atyafiak közt) a következő vakmerő mondatot bocsátotta szárnyakra: „úines magyar kérdés.“ Tudjuk, hogy erre csakhamar akkora erővel dördült meg az a magyar kérdés, hogy ama vitéz atyafinak még ma is csengenek belé fülei. — Hogy többet ne emlitsünk a „Magyar Polgár“ a következő hangzatos mondatát csesztette világgá: „a felekezeti autonómia palladiuma a tanszabadságnak.“ Nem mondjuk, hogy ezen hangzatos mondás teljes devalvációt szenvedett volna: a kálvinista Róma s ennek néhány filiaja mindent elkövetnek a végre, hogy ezen hangzatos mondásnak életét még kevés pénz-mával tengessék: de hogy devalvaciónak néz elébe, nem szenved kétséget. Nálunk Marosszéken legalább csak nagy ráfizetéssel (agio) lehetne továbbadni, a mi kitűnik onnan, hogy már is kilencz község változtatta felekezeti iskoláját közös iskolává, hét község pedig megtette e végre az intézkedéseket, mely eredményben nem kevés érdeme van Filep Albert erőlyes tanfelügyelőnek. Vajon e hirre a kolozsvári Citonak, ki ama nagy mondatot szerzette, milyenek lesznek álmái.

* * *

A természettudósok azt mondják, hogy a különböző égaljak feltűnő befolyást gyakorolnak egy s más állat és növényfaj átváltoztatására. Például hozzák fel erre a mi macskánkat, mely Dél-Amerikában háromszáz év alatt mind alak, mind természetben akkora átváltozást szenvedett, hogy az amerikai macskában bajosan lehetne felismerni a mi európai macskánkat. Ily átváltoztató, s eredetiségéből teljesen kivetköztető befolyást gyakorol a Mezőség s a mi Küküllőmentünk klímája a — demokrataságra. A demokrata, eredeti hazájában: Franciaországban, ha történetesen gróf, vagy herceg találna lenni, összetépi ezimerét, mint hitvány lomót elveti ezimeit, környezetének megtiltja őt másképen nevezni, mint polgár vagy honfitársnak. A mi mezősegi és küküllőmenti demokrataink ellenkezőleg cselekednek: újra festetik, aranyoztatják ezimereiket, a szolgálónak, kocsiának megrendelik, hogy ezen túl nagyságos urnak szólítsák; hiszen egy baloldali demokratát csak nem lehet közönséges ezimen szólítani! Küküllővármegye hémzsege a nagyságos baloldaliaktól, Tordamegyében ismerünk egy baloldali demokratát, ki fél év óta nagyságotatja magát. Kiáltd bár stentori hangon utána: „tekintetes ur!“ nem hallja; de ha zefir sutogásával szólász hozzája: „nagyságos ur!“ azonnal kiderül areza s kezét nyújt feléd. Pedig ezekhez a demokratákhoz épen úgy illik a nagyságos czim, mint a korondi fazékra az — aranyozás.

* * *

Nihály gazda. No téns ur! ismét megkezdődik nálunk hajtvadászat.

Teins ur. Ugyan, hogy beszél kend Mihály gazda vadászatról, mikor a szalonkák elmentek, a récze kotolni kezd, a nyul pedig fiadzik.

M. g. Mégis úgy van téns ur. Meglátja, hogy ez a mi székelly fővárosunk nem sokára rengeteg erdő, vodák tanyája lesz. A esizmadia elhagyja dikiest, a szabó leteszi olloját, a mézáros eldobja a bárdot; egy részből lesz szontagszeger, a másik részből lesz nul és róka; ki jobbra, ki balra vadászunk, vagy engedjük magunkat vadásztatni követi votumért.

T. u. Most már értem, mire czéloz Mihály gazda.

M. g. Hanem vóna nekem edj inditvány téns ur. Ha már felszabadítottuk edjmas közt tilalmas időben a vodászatot, ez a mi dolgnak: de ne engedjük, hodj idegenek is bele pufogjanak. Tedjünk város végire tilalomfát, írjuk fel: „a városban tilos a vodászat.“ Ha nem tilalmozunk, meglátja téns ur, hodj a Tiszai Loczi elküldi övé vadászlegényeket. Eljő a Mátrai s éles füttyentéseivel (a mit udj binak: szólnoklat balra csalogotya vodainkat. Eljő a Mauer Bella, ki a „Magyar Polgár“ szerint lett országos marhabiztos, elhozza övé kovás puskáját, mely így pufog: éljen a haza, éljen o kiráj, éljen o kirájné. Eljő a Dénes, kinek nemcsak bokrétája, de maga is egészen veres. Pedig idegenek nélkül is meg tudjuk mi löni a politikai bakot.

* * *

A jó öreg Szemere Miklós is el-el kiáltja magát, mint a merülő félben lévő sóbánya. Közlebb az „Ellenőr“-ben adott közre egy tüzes baloldali verset. Az öreg ur fiatal korában szeretett, s gyakorolta is a vadászatot — hihetőleg most is kívánja. Egy alkalommal, élénk hajtás közben, veszi észre, hogy nem messze állásától mozog a bokr. Vadászatot mi okozhatná egyéb mint vad, s medvevadászatot, mint medve, gondolá a költő. Nem kutatta tehát mélyebben, czéloz, a puská eldördül, s egy szegény tót atyafi a hajtók közül földön henteregve kiáltja: „Zistenem, zistenem, nem vagyok én medve, még is meglőtték.“ — Így van a jó öreg az étellel; érzi, hogy ereje, képessége fogy, vesz, látja hogy a bokor mozog; s a helyett, hogy az okok után nézne, hogy a lefolyt hosszú étellel számot vetne; ennek észrevétlenül hátra hagyott gyengeségeit a jobboldali politikának, s a kormánynak tudja fel, czéloz, lö, de nem talál. A jó öreg, mint klasszikus ember bizonyosan tudja Horatius ez észélyes tanácsát: „solve senescentem mature sanus equum, ne peccet adimum et illa ducat.“ Valjon miért nem követi? A mily kedves látvány fiatalban a tűz, ép oly visszatetsző, busító öregben a szeleburdiság.

* * *

A pesti lapok, külföldi források után, sorban megemlékeznek az új nemzetiségi törvényjavaslatról, melyet a nemzetiségi képviselők, a szélső ballal egyesülten — mily furcsa társaság — készítettek. A készítők szeméi előtt a végső szabadság és egyenlőség, tehát a társadalom előtti, vagy utáni, bábeli állapot lebegett, mint czél, s merően erre függesztve tekintetüket, a meglevő viszonyokat teljesen figyelmen kívül hagyták. Elfeleddék, hogy isten, s ördög e két szélső eszme, ember! a te neved van jegyezve.“ E javaslat szerint, minden hivatalt hat nyelve kellene berendezni, s több eféle csekélységek. A fönseget a nevetségestől csak egy lépés választja el, régi megjegyzés. Hol van a kerek földön állam, mely bizonyítékul szolgálhatna ezen új törvényjavaslat mellett? Vagy általában gondolható-e? Alig. Asztalnál bor, zsinarsz, sligovicz, vutki és sör mellett sok minden megoldható, s talán még e törvényjavaslat is. Megoldva, mily nagyszerű lenne! Am de adott viszonyaink között míg szenvedélyeink, jellemünk egyéniségünk meglesznek, megoldhatatlan, s ép ezért nevetséges.

M.-vásárhely sz. kir. városa képviselő testületének ápril 27-ik napján tartott gyűlésében tárgyalattak:

1. Elnök tudatja a közgyűléssel, hogy néhai főbíró és országgyűlési követ Fokete József halálát a tanács, a belügyminiszter s nagyméltóságának, az országgyűlési elnökségnek, és királyibiztos s nagyméltóságának tudomására juttatta.

2. A képviselő testület által a néhai főbíró temetése rendezésére kinevezett bizottság beadja jelentését, és számlákkal igazolt költség kimutatását. — A rendező bizottság eljárásáért köszönet nyilvánítván a 336 frt 8 kr költség a városi pénztárból utalványoztatik.

3. Antal Ferencz ki a néhai főbíró követé választatása után s távolléte alatt, mint első tanácsos vitte a főbírói tendóket; most miután

a főbíró meghalt, — leteszi a reáruházott főbírói tisztelet a képviselő testület kezébe, s kéri ennek [további intézkedését. — Ennek következtében a képviselő-testület helyettes elnök eddigi eljárását méltányolva, — továbbra is megbizta a főbírói teendők folytatásával, s számára május 1-én kezdve a főbírói fizetést utalványozza, miről a belügyminiszter értesítetteti fog. Ez alkalommal helyesebben nem is cselekedhetett a képviselő-testület, a városok rendezése közel kilátásban lévén. Együttal eddigi pót előadó szónok Keresztes Sándor tanácsosnak helyettesítetik, május elsőjén kezdve tanácsosi fizetéssel.

4. Felolvastattak a leküldött törvényeziketek u. m. az 1870. 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10-ik cikkeket; közhelyről leendő kihirdetések is elhatároltatik.

5. Olvastatott a m. k. belügyminiszterium a képviselő testületnek a szesz és pálinka fogyasztási díjak tárgyában tett utolsó fölterjesztésére adott válasza, melyben ragaszkodik ugyan előbbi leiratához, hanem annak némely pontja s részletesebben — szabatosabban — magyarázva, Ebből némi előny háromlik ugyan a városra is, de legtöbb minden esetre a szesztermelőkre. A válasz főbb pontjai: magán-fogyasztók 5 vedren felüli mennyiségben szabadon vásárolhatnak szeszt és pálinkát, saját házi szükségleteikre; valamint kisebb mennyiségben 30 foku szeszt az iparosok is, kizárólag ipari célokra; a szesz-gyárosok díjtalan adhatnak saját gyárukban vagy pálinkafőzőjükben pálinkát napszámosaik és fuvarosaiknak, de csak ott helyett való ivásra és nem fizetesképen, elvitelre. — Egy polgártársunk kérdezte: hát a tutajosok-, napszámosok- vagy fuvarosoknak fognak-e tekintetni? s azoknak is adhatnak pálinkát ivásra a gyárban? Mindenel adásra szánt szesz, vagy pálinka, akár a város területén, akár kívülről vásároltatik illeték köteles. A leirat mint egy figyelmezteti végül a város közönségét, hogy gondoskodhatik oly módról, mely szerint az ily sok előnyben részesülő gyárosok is aránylagosan folyanak bé a város köz szükségéi, és terhei hordozására.

A leiratot a képviselő testület tudomásul vevén, azt 1500 példányban kinyomatni, és a városan szét osztatni rendeli, hogy mindenki tudhassa, miként áll ez ügy. A pálinka-jövedelmet kezelő bizottság fölkeretik, hogy a leirat értelmében új kezelési módozatot készítsen, s terjessze a képviselő gyűlés elébe, s a leiratban is érintett elv életbeléptethetése végett tervet adni egy bizottság neveztetett ki, rendőrfőnök Vadadi Lajos elnökle alatt, Dr. Knöpfler Vilmos, Reich Károly, Bodolla János, Ajtai Mihály, Kovács Soma, Peteli János, Göldner Nándor, Vagner Frigyes, Ferenczi István és Csernát József személyökben.

6. Olvastatott a szesz- adóztatás tárgyában Pestre küldött bizottság jelentése; melyben tudatják, hogy a város különböző ügyeiben, a különböző ministeriumoknál mily eredménnyel jártak. — A jelentés tudomásul vétetik, s ennek egy ágából kitűnő, hogy a város a tervezett kölcsön fölvétele olcsó kamatra nem igen remélheti telek-könyvezés nélkül: intézkedés tétetett, hogy a város határának megkezdett fölmérése sürgettesse s elintézkedések tétettek a város belterülete fölmérésére is, hogy a telekkönyvezés annál előbb megtörténhessen, mire mint a közhitel alapjára oly nagy szükség van.

Végül elhatároltatott, hogy az omló fálben lévő cserépcsűr, leszedtetvén újra, építtessék zsen-dely fedéllel.

Tárgy lett volna még elég, de időközben a tagok nagyobbsze — talán egy fölösleges vitát megúnyva — szokás szerint eltávozott, s a gyűlés határozatképtelenné vált.

KÜLFÖLD.

PÁRIS, april 14. A „Journal Officiel“ a császárnak kiáltványát közli: Francziák! Az 1852-ki alkotmány, melyet 8 millió szavazat szentesített, s mely ismét visszaállítá a császárságot 18 évi békét s jólétet szerzett Francziaországnak mely időszak nem szűkölködő dicsőségben se. Az alkotmány bitosítá a rendet s tág tért engedett a reformoknak is. Minél jobban meggyökeredezett a biztonság, annál nagyobb tért

nyert a szabadság is. De a successiv változások népszavazás által nyert alappal bírván, nem is következhettek be a nemzetre törendő új hivatkozás nélkül. Azért elháríthatlan, hogy az új alkotmányos kötés szintén a nép által szentesített, mint ez már történt a köztársaság és császárság alkotmányával. Mindkét időszakban közhit volt, mint én jelenleg is hiszem, hogy törvénytelen mindaz, mi nem a nép akaratával történik. A császári és demokratikus Francziaországnak kevés s önk akaratával nélkül nem változható alapelve szorító alkotmánya azon előnnyel bír, hogy végérvényesen helyeslendi a megtörtént, ujtásokat, s megszilárdítja a kor elveit is a politikai hullámzás ellenében. — Az előbb gyümölcstelen, szenvedélyes vitákkal elpazarolt idő ezután haszonnal fordítatik új eszközök feltalálására, emelni az ország anyagi és szellemi jólétét. Hozzátok fordulok mindnyájatokhoz, kik 1848. decz. 10-e óta minden akadályon győzedelmeskedtetek, hogy engem sorotok közt elsőnek helyeztetek; hozzátok, kik 22 év óta szavazatokkal emeltetek, segélyekkel támogatottok, s hajlamotokkal megjutalmaztatok, adjátok új jelét e bizalomnak. Igenlő szavazat adása által megtörtitek a forradalom fenyegetését, szilárd alapra fektetitek a szabadságot és rendet, s megkönnyítetek a korona átszállást fiamra a jövőben. 18 év előtt majdnem egyhangulag adtátok nekem a legkiterjedtebb hatalmat. Legyetek ma szintoly nagy számmal, kik az átváltozott császári kormányra szavaztok. Egy nagy nemzet nem fejlődhetik ki teljes mérvben, ha nem támaszai oly intézmények, melyek kezekednek az állandóságról s együttal az előhaladásról. A kérdésre, melyet hozzátok intézek, az utóbbi 10 év liberalis reformjának helyeslése végett, feleljetek igennel. Mi engem illet, hiven származásomhoz, nem szűnöm meg akaratotok által erősödvén, s gondviselésben bizva — fáradatlanul működve Francziaország nagysága és diósóségeért.

April 23. 1870. Napoleon.

Hasonló kiáltvány a hivatalnokokhoz külön intéztetett, mely az összes miniszterium által aláírva van.

OROSZORSEÁGBAN az alsóbb polgári hivatalnokokra nézve ismét behozatott a kanacsuka.

RÓMA. A zsinatnak april 25-ki harmadik nyilvános ülésében 500 szavazattöbbséggel fogadtatott el a schema és a canonicus de fido catholica, s határozattá nyilvánítottatott.

VEGYES.

* **Miniszterváltozás.** A „Reform“ értesülése szerint: a legfelsőbb kéziratok, melyek gróf Mikó fölmentetését, a Lipórend nagy keresztjével való feldiszítés mellett, s Gorovénak közlekedési tárcza ideiglenes vezetésével való megbízatását tartalmazzák, ő felsége aláírásával ellátva, már Budára érkeztek, s miniszterelnöki ellenjegyzés után azonnal közzé tétetnek.

A belügyminister egészségi állapota még nem vett biztató fordulatot. Álmatlanság, és étvágy hiány annyira kimerítették, hogy mostanság, nem hagyhatja el szobáját.

(-o-) **Prohaszka A. ur** és neie, első bűvészeti előadásukat tegnapelőtt tarták meg. Az előadást Prohaszkané kezdette meg, elég népes közönség előtt; P.-né nem mutatott kellő jártasságot mesterségében, mit maga is bátorkodott előadásai után a közönség előtt mentségül fölhozni. Annál jobban esett P. urnak fölleppe, ki csakhamar elfeledteté az előbbieket meglepő játéka által. Az előadásnak tizenegy órákor lett vége, mit részben azon hosszú meséknek lehet köszönni, melyeket Prohaszkané a közönség mullattatására (?) mondott több ízben.

□ **A helyi jótékony nőegylet** folyó év és hó 27-én alelnök Görög Károlyné házánál választmányi gyűlést tartott. Mikor is a f. év és hó 19-én rendezett bárról a bizottmány számolt, a viszonyokhoz képest igen szép eredményt

mutatott elő, t. i. 163 frt 23 kr tiszta jövedelmet. Ajándékoztak és felülfizettek: báró Rotheithal Henrik 9 frt, b. Radák Ádámné 6 frt, b. Radák Ádám 4 frt, gr. Bethlen Gábor 5 frt, Szilvási Sándorné, 5 frt, gr. Lázár Mórné 4 frt, Baruch Gyuláné 4 frt, Baruch Samu 4 frt, gr. Haller Györmé 3 frt, Fogarasi Döméné 3 frt, gr. Bethlen Istvánné 2 frt, b. Bálintith Józsefné 2 frt, Filep Albertné 2 frt, gr. Kornis Ferenczné 2 frt, Veress Ferenczné 2 frt, özv. Földvári Pálné 2 frt, Tellman József 1 frt, Fenyő István 1 frt, m. Bodola János 1 frt, x x x 1 frt, valaki 1 frt, gr. Lázár Jenő 1 frt, b. Bors Gustav 1 frt, b. Szentkereszti György 1 frt gr. Lázár Jenőné 1 frt, b. Bers Emilia 1 frt, gr. Bethlen István 1 frt, gr. Teleki Domokos id. 1 frt, Bömekes Henrik honvédkapitány 1 frt, Kispál Sándor és Borsodi D. Lajos 50 kr.

⊙ **Marosvásárhelyi dalárda** Geiger A., Rápolti Károly, Szentmiklósi K. és Vályi Gábor urak szíves közreműködésével ma aprilis 30-kán, fele részden a Bem-szobor javára Lénárt Károly ur nagytermében tánczestélylyel összekötött hangversenyének műsorozata: 1. Dalra! férfikar, éneklő a dalárda. 2. a) Róbert Schumann: Scherzo et Gigue; b) Mendelsohn: Presto scherzando, zongorán előadja Geiger Albert ur. 3. Éji dal, Schubert-től, éneklő Vályi Gábor ur. 4. Mignon dala, férfikar, Vöcelkától, éneklő a dalárda. 5. Szavalat, Rápolty K. ur által. 6. A dalnok, férfikar, Doppler Károlytól, éneklő a dalárda. 7. Bortal, „Bánk bán“-ból, éneklő zongorakísérettel Vályi G. és a dalárda. 8. Velenzei carneval, Briceaditól, fuvalán játsza Szentmiklósi Károly ur. 9. Fölköszöntés, férfikar, Vöcelkától, éneklő a dalárda. — Helyek ára: Számozott ülőhely a teremben 80 kr. Állóhely 60 kr. Erkély ülő- és állóhely egyiránt 50. kr. Az erkélyi jegyekkel azonban a tánczterembe lemenni nem lehet. — Jegyeket előre válthatók Wittich József könyvkereskedésében, d. u. 5 órától kezdve a pénztárnál. — A hangverseny kezdődik 7 és fél órákor. A tánczestély pedig a hangverseny után. A változatos műsorozat, a közreműködők ösmert tehetsége, a táncz, s nemes czél, tömeges részvétet engednek remélnünk.

* **Egy több évig külföldön élt hazánkfia** ohajt növendékeknek és felnőtteknek is a franczia, német és románnyelvekből órákat adni. Bővebb értesítést ad a szerkesztőség.

* **Tordán** a tordamegye-aranyosszéki honvédegylet, az országos honvéd-menház és a Kolozsvárt felállítandó honvédenekar javára, e hó 18-ikán tánczvigalmat tendezett. A haszon még nincs tudva. Gr. Péchy is meghivatván, ez alkalommal a menház javára 20,- a zenekarra 30 frtot küldött.

* **Dézsén** takarékpénztár alakult. Igazgatóul Róth Pál, könyvvivőül Kovács Mózes választattak meg.

* **Szelindeken**, e hó 24-kén egy pajta a cselédek vigyázatlansága miatt meggyult. Szerencsére, a tűz tovább terjedését sikerült meggátolni, úgy hogy a pajta sem égett le egészen. A szász atyafiak, mint levelezőnk írja, a helyett, hogy segítettek volna az oltásban, még akadályra szolgáltak annak, sűrűn körül állva a tüzet. Ez nem volt felebaráti részvét.

(-t-) **Nagy Jakab** hangversenye april. 27-én gyér közönség előtt folyt le. Tán az ismeretlen hangszerek, vagy az egyszerű tilinkó név okozá a hallgatók csekély számát, pedig, ha a Hunyadi ostor, euphonium és a tilinkó változatos hangjai nem is ragadják mindig magukkal a hallgatót, de bizonyoson képesek arra — főleg

a Nagy Jakab kezében, — hogy egy élvezetes estét szerezzenek. „Venezzei carneval,” egy pár magyar népdal, a közkíváncsi adott „Hát-szegi román dal,” s bár a tilinkó előnyben áll a többiek felett, nem csekély benyomása volt az euphoniumon tett saját találmányu viszhangjának is „A tót és román vak koldus a debreczeni vásáron” című dalban. — Minden esetben nagyobb pártolást érdemelt volna.

* **Halálozás.** Bölöni Mikó Ferencz nyugalmazott magyar királyi országos törvényszéki államügyész, és országos hites ügyvéd 70 éves

korában, rövid betegség után, folyó hó 23-ikán kimúlt. Béke hamvaira!

Bécsi börzei árkelet.

(1870. április 29.)

5% metalliques	60.45
5% nemzeti kölesön	69.60
860 államkölesön	95.50
Bankrészvény	710.—
Hitelrészvény	248.70

London	133.65
Ezüst	120.85
Arany	5.86
Földt. ment. kötvény erd.	75.25
Földt. ment. kötv. magyarh.	79.75
„ „ „ horvát-slavon	83.75

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

Horváth Gáspár.

HIRDETMÉNYEK.

(41)

„VICTORIA” biztosító-társaság Kolozsvártt

Van szerencsénk az erdélyi t. gazda közönségnek tudomására juttatni, hogy a folyó idényre

a jégkár elleni biztosítást már megkezdettük.

Bizalommal hívjuk fel annál fogva t. feleinket biztosításaikat az idén is társaságunknál tenni meg, általában pedig a t. gazda közönséget a **VICTORIA-hoz csatlakozni** mely:

1. mint erdélyi társaság a *legolcsóbb díjakat szabja* s (nem tekintve a lehető káresetekre) biztosítóinknak

„tiz száztóli”

díj leengedést nyújt már a biztosítás megtételénél;

2. központja közelítésénél fogva a károkat *nem csak késedelem nélkül felveheti de azonnal* (esetleg már a helyszínen) *fizetheti is*;

3. aratás; illetőleg szüret utáni lejárati *váltókra is biztosít*;

4. helységekre nézt az eddigittől eltérő *kedvezőbb díjosztályozást* hozott be;

5. *egész községek tömeges jég biztosításainál* a tavalyi rendkívüli kedvezményeket az idén is megadja;

6. a kár felvételi költségeket egészen maga hordozza és végre

7. a jég biztosítással kapcsolatosan azon t. feleknek, kik eddig tűzben nem nálunk biztosítottak, mert ha jég biztosításaikkal együtt tűz biztosításaikat is feladják, ez utobbiak rendes díjából is

tiz százalékot

elenged.

Közelebbi felvilágosítással, szükséges nyomtatványokkal stb. a minden nagyobb helységeken felállított ügynökök készségesen szolgálnak.

A „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvártt.
(nagy-piacz gr. Kemény S. ház.)

(38)

Biásini gyorsutazási intézete Kolozsvár és Maros-Vásárhely között rendes menetét új, Bécsből e célra hozatott Salon gyorskocsikkal 1870. **május 1-től** kezdve újból megindítja.

A gyorskocsi indulnak Kolozsvárról, Torda, Ludas és Maros-Vásárhelyre május 1-én elkezdve minden vasárnap, kedden és csütörtökön reggel 6 órakor.

Maros-Vásárhelyről Kolozsvárra minden hétfőn, kedden, és pénteken reggel 6 órakor

Személy díj 30 font szabad podgyásszal M.-Vásárhelyről Kolozsvárra vagy vissza 6 frt 50 kr.

Maros-Vásárhelytől Tordáig 4 frt 70 kr., minden közbeeső helységekre vesz fel a konduktor utasokat bár mely irányban és bár mely rövid vonalra, ha üres hely vagyon, úgy M.-Vásárhely és Kolozsvár között minden nagyságu pakétok felvételnek és sebesen szállíttatnak, tekintet lévén az indulásban arra is, hogy a Károly-Fehérvárra utazó t. cz. közönség Tordán minden késedelem nélkül a Kolozsvárról K.-Fehérvárra menő gyorskocsin tovább mehessen.

Felvételi iroda: Klein Samu „Korona” című vendéglőjében
M.-Vásárhelyt.

(42)

Fürdői hirdetmény.

Alólírtak van szerencséje, a fürdőt használni szokott és ohajtó n. é. közönség tudomására hozni, hogy a folyó évi

FÜRDO IDÉNYRE,

a „homoródi fürdő vendéglőjét” újból több évekre haszonbérbe vette, hol is a legizletesebb étkek és italokkal a tisztelt fürdő közönséget ellátni szerencséjének fogja tartani s a pontos és jutányos kiszolgálásról gondoskodand. Lakszobák kibérlésiért méltóztassanak fordulni Kápolnás-Oláhfaluba lakó birtokos Ágoston Benedekhez. Maros-Vásárhelyt, 1870. év május hóban.

Müller Soma.

(43)

Hirdetmény.

A küiküllővári uradalomhoz tartozó **szeszgyár** teljesen felszerelve, 80 darab marhára való istállóval egy vagy több évre bérbeadó. Bővebben értesülhetni helytt a számtartóságnál, vagy h. ügyvéd Lázár Ádám-nál Maros-Vásárhelyt.